

W i e w a r e n . . .

De Boissevains

Enkele leden van de familie Boissevain kregen voor de theosofie een bijzondere betekenis, doordat zij hun landgoed ter beschikking stelden voor theosofisch werk.

Op het landgoed Drafna was een theosofische school gevestigd. Het landhuis 'De Duinen', later het 'Grote Huis' en tegenwoordig 'St.-Michael's House' geheten, werd met het omringende landgoed door Mary van Eeghen-Boissevain geschonken aan A. Besant. Op dit terrein is het Internationaal Theosofisch Centrum gevestigd.

De Nederlandse Boissevains stammen uit een geslacht van gevluchte Hugenoten (Franse protestanten, aanhangers van Calvijn).

Charles Boissevain 1842-1927:

De moeder van Charles Boissevain, Maria Heukelom, was de dochter van een bekend bankier. Zijn vader was een rijke reder die onder meer bewondering oogstte toen hij in 1832 tijdens de cholera-epidemie niet naar het veilige platteland vertrok, maar in Amsterdam bleef om de zieken te helpen. Hiervoor kreeg hij een ere-medaille van de stad Amsterdam. In zijn ouderlijk huis ontmoette Charles hoogstaande mannen op het gebied van de kunst en de letteren. Vanaf 23-jarige leeftijd schreef hij artikelen in het toonaangevende *Algemeen Handelsblad*. Hij werd buitenlands correspondent en ontmoette de Ierse Emily Mac Donnel met wie hij later trouwde. Hij voerde onder meer polemieken met de gereformeerde politicus Abraham Kuyper en steunde

de Zuid-Afrikaanse Boeren in hun opstand tegen de Engelsen. In 1898 interviewde hij als eerste Nederlander Emil Zola (beroemd door zijn open brief *J'Accuse* waarin hij partij koos voor de joodse kapitein Alfred Dreyfus die ten onrechte van spionage werd beschuldigd). Charles Boissevain is tot 1908 bij het *Algemeen Handelsblad* gebleven, een aanzienlijke tijd als hoofdredacteur. Aanvankelijk woonde hij met zijn vrouw en elf kinderen in Amsterdam aan de Herengracht 332, maar in 1896, op 54-jarige leeftijd, kocht hij het landgoed 'Drafna' in Naarden. Vanaf die tijd ging het gezin daar wonen. Het leven hier met kinderen en kleinkinderen, te midden van de fraaie natuur, werd op latere leeftijd het belangrijkste in zijn leven.

Mary van Eeghen- Boissevain (1869-1959):

Mary, de oudste dochter van Charles Boissevain, trouwde met de bankier Cornelis van Eeghen. Deze liet architect Theo Rueter een landhuis ontwerpen tussen de Valkeveenselaan en de Meentweg in Naarden, 'De Duinen', dat werd gebouwd in 1912. Foto's uit die tijd tonen inderdaad een duinlandschap op die plek! Na haar scheiding in 1921 ging 'Mevrouw Mary' permanent in 'De Duinen' wonen. In de twintiger jaren werd zij lid van de Theosophical Society en trad

W i e w a r e n . . .

zij toe tot de Vrij-Katholieke Kerk (VKK). Omstreeks 1922 verbleef de Indiase schrijver, dichter, componist en sociaal hervormer Rabindranath Tagore in 'De Duinen' en hij nodigde 'Mevrouw Mary' uit om naar India te komen. Zij nam de uitnodiging aan en verbleef geruime tijd in Shanti Niketan, het hoofdkwartier van Tagore. Haar eigen landgoed had zij te koop aangeboden. Op een avond in de Himalaya's kwam een grote geestelijke verrukking over haar, terwijl een stem sprak: *'Do not sell your estate, it is destined for a great spiritual work'* (verkoop uw buitenplaats niet, het is bestemd voor een groot spiritueel werk). Zij telegrafeerde naar Nederland dat het landgoed niet verkocht mocht worden en betrok 'De Duinen' weer, na haar terugkeer.

Toen bisschop James Ingall Wedgwood van de VKK in Nederland een plek zocht waar jongeren getraind zou-

den kunnen worden in ceremonieel werk, bood ze hem de mogelijkheid om op haar terrein een dergelijke opleiding te realiseren. In 1924 werd er een kleine kapel gebouwd die werd opgedragen aan St. Michaël en alle Engelen.

In de loop der tijd bood 'Mevrouw Mary' haar landgoed twee keer aan Wedgwood aan, maar deze weigerde het te aanvaarden, met de woorden: *'There is a greater end in view'* (er ligt een groter doel in het verschiet).

Toen Annie Besant op 25-07-1925 (plaatselijke tijd 13.42 uur) bij 'Mevrouw Mary' in 'De Duinen' op bezoek was, bood deze haar het gehele landgoed aan *'als een gave aan de Grote Hiërarchie der Meesters'*. Dr. Besant antwoordde met een plechtig gebaar: *'In Hun allerheiligste naam neem ik dit aan'*. Op 11-09-1925 werden er handtekeningen gezet om dit te bekrachtigen (13.20 uur plaatselijke tijd). Er werd een bestuur gevormd en voor het beheer van de bezittingen werd de 'Stichting St. Michaël van het Internationaal Theosofisch Centrum' opgericht. De naam van het huis veranderde in 'Vasanta House' (vasanta is een Sanskriet woord dat 'voorjaar' betekent, vernieuwing die komt met het voorjaar. Daarnaast kennen wij de naam 'Vasanta' als een

verwijzing naar de naam 'Besant', zoals in 'Vasanta Press').*

Het Internationaal Theosofisch Centrum is één van de vier centra die de Theosophical Society voor internationale contacten in diverse delen van de wereld heeft. De andere drie centra zijn in Adyar (India), Krotone (Californië) en Sydney (Australië).

Op 15 augustus 1928 werd er een grotere kerk op het terrein in gebruik genomen, die echter 10 dagen later afbrandde, na blikseminslag. Er werd besloten om in Camberley (Engeland) een nieuw centrum op te richten. Om hiervoor kapitaal te vergaren zou het landgoed in Naarden verkocht moeten worden. 'Mevrouw Mary' kocht het landgoed, dat eerder al haar eigendom was, aan en hield het bestemd voor het Internationaal Theosofisch Centrum. Zo maakte ze niet alleen het Camberley Centre in Engeland mogelijk, maar redde tevens het ITC in Naarden! Later zorgde dr. Arundale (internationaal president van de TS van 1934 tot 1945) ervoor dat 'Mevrouw Mary' het geld terugkreeg dat ze voor het Camberley Centre beschikbaar had gesteld.

Mevrouw Van Eeghen bleef dichtbij het centrum wonen in een huis dat zij voor zichzelf aan de Meentweg liet bouwen. Zij wijdde zich de rest van haar leven aan het

W i e w a r e n . . .

werk van het centrum. De laatste zeven jaar voor haar dood woonde zij in het 'theosofisch gezin' in St. Michaels House (eerst dus 'De Duinen', daarna 'Vasanta House' genoemd). De laatste persoon van 'buiten' die haar bezocht was Sri Ram (internationaal president van de TS van 1953 tot 1973). Mary van Eeghen-Boissevain overleed in 1959 en werd gecremeerd op 'Westerveld' in Driehuis.

J.W. Boissevain (1874-1959): Een andere 'Boissevain' die voor de vereniging heel belangrijk is geweest was dr. J.W. Boissevain. In 1899 stichtte hij, toen hij nog student was, het 'Amsterdams Studenten Centrum', een studentenvereniging voor leden van de Theosophische Vereeniging, Nederlandsche Afdeling (TVNA, nu TVN) en werd daar voorzitter van. In 1903 en 1904 was hij werkzaam in de bibliotheek te Adyar (India) waar hij een Indiaas toneelstuk vertaalde, de *Prabodha Chandrodya*, waarop hij in 1905 in Nederland bij professor Speyer promoveerde. In 1903 verscheen zijn vertaling van de *Bhagavad Gita*, een vertaling die ook tegenwoordig nog wordt gebruikt. In 1918 verscheen zijn vertaling van de *Yoga Sutra's van Patanjali*. In onze bibliotheek in de Tolstraat zijn de volgende titels van J.W. Boissevain vermeld: *Over de guna's Ciwis-Wishnus-Brahma: de Indische drie-*

eenheid; Bhagavad Gita; Inleiding tot de theosofie; Over het Hindoese volk; Theosophie: wat iedereen er van weten moet; Uit een vreemde wonder wereld; Yoga Soetra's door Patanjali, leerspreuken der eenheidsstreving; Voor vijftig jaren.

Noot:

* Vanaf 1925 waren er veel activiteiten op het centrum: er werd een loge van de Theosophical Society gevormd; er werd een door architect L. van der Vlugt ontworpen Montessorischool voor jonge kinderen opgestart (zie ook A. Hoedemaker in *Theosofia* 4 van 2006: *De Montessori-kleuterschool op het terrein van het ITC*); er kwam een gemengde vrijmetselaarsloge; een afdeling van de Orde van de Ster; de Tafelronde; de Jong-Theosofen; een genezingsgroep; de wereldliga van Motherhood en andere activiteiten. Aan het begin van de Tweede Wereldoorlog werd de naam

van het 'Grote Huis' veranderd in 'Huize St. Michaël' om het centrum een kerkelijk centrum te doen lijken en zodoende het landgoed te beschermen tegen de bezetters. Na de oorlog is een en ander teruggedraaid, maar toen is vergeten de naam 'Vasanta House' weer terug te geven aan het hoofgebouw. De kerkelijk aandoende naam 'St. Michael's House' die nu voor het 'Grote Huis' van het Internationaal Theosofisch Centrum wordt gebruikt, is dus een overblijfsel van de bezetting van Nederland gedurende de Tweede Wereldoorlog en is NIET de oorspronkelijke naam. Theosofie staat boven elke kerkelijke organisatie, aldus Rob van Vloten die vindt dat het blad *St. Michaels News* dus beter *ITC News of ITC Newsletter* zou kunnen heten...

Samengesteld door
Els R

Bronnen:

- Ruud Jansen in '... , een kern van broederschap'
- H. Schaftenaar, in *De Omroeper*, jaargang 17, nummer 3
- *Theosofia* mei 1959: in memoriam J.W. Boissevain
- *Theosofia* september 1959: In memoriam mevrouw M. van Eeghen-Boissevain, Stichtster van St. Michael's Centrum
- Notities van Rob van Vloten, bewoner ITC